

Nr 311.

Av herr Kyling m. fl., angående förhållandet mellan tjänstepension och folkpension.

Förhållandet mellan tjänstepension och folkpension kom icke att regleras i samband med den nya folkpensionslagens antagande våren 1946. Hellre än en lösning, enligt vilken folkpensionen för statens befattningshavare ograverad utginge efter 67 års ålder och tjänstepensionen hade att anpassas härefter, föredrog tjänstemännens huvudorganisationer vid förhandlingarna år 1946 med staten den lösningen att tjänstepensionen och den ej inkomstprövade folkpensionen skulle sammanfogas och inkomstklyftan från pensionstillfället till 67 års ålder utfyllas. I proposition 282 år 1947 lämnades en redogörelse för förhandlingsresultatet samt för 1946 års pensionssakkunnigas utredning och förslag rörande sättet för sammanfogandet. Förslaget lämnades utan erinran från departementschefens sida och antogs av riksdagen. Någon ändring i huvudprinciperna på denna lösning har efteråt veterligen ej begärts av tjänstemannaorganisationerna inom den statliga sektorn.

I korthet innebar beslutet, att egenpensionens nivå fastställdes till ett belopp som i genomsnitt ligger drygt 100 kronor per år under $\frac{2}{3}$ av slutlönen i ortsgrupp 2. Kapitalvärdet av pensionen omvandlades i en tjänstepension på sådant sätt att pensionsbeloppet för tiden till dess pensionären uppnår 67 års ålder med 792 kronor översteg den i fortsättningen utgående pensionen. Den totala pensionsinkomsten, d. v. s. tjänstepension jämte folkpension, kom sålunda att i stort sett bli oförändrad under hela pensions-tiden. I princip innebar det valda systemet att en tjänsteman skulle erhålla samma pensionsinkomst som han åtnjutit, om folkpensionen utgått från pensionstillfället med ett mot den lägre levnadsåldern svarande reducerat belopp, medan tjänstepensionen utgått med oförändrat belopp under hela pensionstiden.

Den närmast till hands liggande och samtidigt enklaste lösningen hade enligt vår mening varit att folkpension — till efter försäkringstekniska grunder framräknat belopp — fått utgå från samma tidpunkt som tjänstepensionen. Därigenom hade pensionärerna bl. a. lättare kunnat hållas underkunniga om pensionsinkomstens sammansättning och icke behövt bibringas den uppfattningen att tjänstepensionen utginge med olika belopp före och efter uppnådda 67 år. De sakkunniga har delat denna uppfattning

men uppger sig ha måst avstå från denna utväg av den anledningen, att den förutsatte en ändring i lagen om folkpensionering.

Att hittills tillämpat system i många fall har verkat mycket ofördelaktigt för den enskilde pensionären torde icke kunna förnekas. Så har t. ex. i ett ytterlighetsfall en pensionär som pensionerats före den 1/7 1947 och fyllt 67 år före 1/1 1948, för tiden 1/7 1947—31/12 1947 erhållit ett halvt års s. k. utjämnings tillägg (förskott å folkpensionen) som i detta fall uppgick till kronor 111:50. För detta har pensionären sedan varje år fått avstå 792 kronor av sin tjänstepension. Från och med den 1/5 1953 får stats- och folkpensionärerna ytterligare avstå 277:20 av det rörliga tillägget, därför att utjämnings tilläggen genom det rörliga tillägget om 53 procent blivit för höga. Då det rörliga tillägget först 1/1 1952 nådde denna höjd, har de flesta av de pensionärer som fyllt 67 år ej fått några sådana förhöjda utjämnings tillägg och kommer aldrig att få det, men skall ändock avstå 277:20 varje år. De äldsta pensionärerna (pensionerade före 1/7 1947 och 67 år före 1/1 1949) erlägger således nu och till livets slut kronor 1 069:20 per år för de 111:50 de erhöi sista halvåret 1947.

Om innebörden av den företagna omläggningen av den statliga pensionsplanen informerades tjänstemännen på olika sätt och främst genom de fackliga organisationernas tidskrifter. Icke dess mindre har det visat sig, att många och måhända flertalet pensionsberättigade icke är förtrogna med det tillämpade systemet. Till en del beror detta på svårigheten för lekmanen att sätta sig in i och bedöma ett övervägande försäkringstekniskt problem. Psykologiskt sett förefaller emellertid lösningen mindre tillfredsställande, eftersom sammanflätandet av tjänste- och folkpensionerna till synes endast tager sig *ett* uttryck, nämligen däri att tjänstepensionen sänkes vid 67 års ålder. Tjänstepensionen förefaller alltså att till en del ätas upp av den icke inkomstprövade folkpensionen, ehuru denna uppgivits ovillkorligt tillkomma alla medborgare. Pensionärer som uppnå 67 års ålder utan att dessförinnan ha gjort klart för sig hur pensionssystemet verkar ger också ofta uttryck åt sitt missnöje med att staten i motsats till flertalet övriga arbetsgivare berövar sina tjänstemän förmåner som tillkom vid folkpensioneringsreformen.

Om sålunda en omprövning av metoden för ett sammanfogande av tjänste- och folkpensionerna redan tidigt framstått som starkt motiverad, vilket från vårt håll framhållits i motionerna nr I:311 och II:406 till 1952 års riksdag ävensom i motionerna nr I:151 och II:193 till 1953 års riksdag, har numera ytterligare omständigheter tillkommit som synes göra en dylik omprövning än mer önskvärd. I nyssnämnda motioner till 1953 års riksdag erinrades om att pensionsåldern för stora grupper av statsanställda blivit höjd utan att detta föranlett en omarbetning av grunderna för sammanfogningen. Vidare har pensionssystemet rubbats ytterligare och för pensionärerna blivit än mer tillkrånglat genom beslut vid föregående års riks-

dag att icke låta statens pensionärer bli till fullo delaktiga av den år 1953 höjda folkpensionen. Det är uppenbart att detta beslut alstrat ytterligare missnöje liksom också att pensionärerna numera har ringa möjlighet att för sig klargöra sambandet mellan den pension de åtnjuter från sin tjänst och den pension som är avsedd att genom folkpensioneringen komma alla medborgare till del.

Vi kvarstår alltjämt vid vår uppfattning att en enkel och rationell form för ett sammanfogande av tjänste- och folkpensionerna endast uppnås genom en sådan ändring av lagen om folkpensioneringen, att folkpensionen kan med lägre resp. högre belopp uttagas före eller efter 67 års ålder av den som tillerkänts pension i samband med avgång ur tjänst. Detta gäller icke endast statens egna tjänstemän utan arbetstagare över huvud taget. Skälen härför har ytterligare utvecklats i ovan åberopade motioner.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till dels sådan ändring i lagen om folkpensionering att den icke inkomstprövade pensionen med efter försäkringstekniska grunder beräknade lägre resp. högre belopp kan utges vid lägre eller högre ålder än 67 år, dels ock sådan ändring av statens pensionsbestämmelser som erfordras för ett tillgodoseende av i denna motion anförda önskemål.

Stockholm den 27 januari 1954.

Folke Kyling.

Jean Braconier.

Eric Nilsson

i Svalöv.

Karin Wetterström.

Elis Håstad.

Alarik Hagård.

Eva Karlsson.

Nils Agerberg.

Nils G. Fröding.